Zasláno Času

Odmítáme rozhodně domnění, jako by poslední „Kronika" pana T[řebického] v „Rozhledech" byla pokáním *celého* časopisu a jakousi Canossou České Moderny před triumfujícími obličeji našich starých.

Užil-li p. T. slov „nostra culpa" a křidoval-li boje v „Rozhledech" vedené, směl tak činiti jedině za sebe a nanejvýše ještě p. redaktora Pelcla.

My, kteří jsme v „Rozhledech" kritisovali, bojovali, útočili, se bránili, byli jsme si vždy vědomi dosahu a významu svých slov a dnes neodvoláváme z nich ani litery. Odmítáme rozhodně i ten nejmenší stín slov „gladiátorský zápas", „Rozhledy" nyní užitých. Nesdílíme nikterak touhu a volání jejich po staré a sonetní „caritas". Taková caritas, rozlitá po všech a cítěna všemi, je ropuší *lhostejnost*, indiferentnost, mdlé podzimní slunce, volání přemožených a křivocestníků. Je to ta česká *falešná sentimentalita* — sentimentalita, kterou se dělala v Čechách vždycky *diplomacie a politika*. Je to ten falešný liberalismus a falešný diletantismus, proti němuž jsme namířili manifest České Moderny.

Z celé duše poctivě a přímo nenávidět — pak se naučí člověk z celé duše silně milovat — a výron nenávisti *takové* je pak stejně úctyhodný jako výron lásky.

Osoby, věci a zásady, proti kterým jsme stáli, jsou tu dosud a nezměněny — nevidíme ani nejslabšího důvodu k metamorfosám a zpovědím.

Co jsme v „Rozhledech" uveřejnili *my*, patří *nám*. Dnes „Rozhledy" mohou přinésti snad jakési pozdní rozželení pana majitele a redaktora, že dal takovým projevům, bojům a p. místa — *jiná kasace je nepřípustna*.

V dubnu 1896.

J. S. Machar — A. Sova — F. X. Šalda — V. Mrštík

P. S. Toto prohlášení je projev *spontánní*, ne *verbířský*. Neucházeli jsme se úmyslně ani o podpisy většiny Modernistů, abychom spontánnost projevu tohoto neporušili — tak nám běží o chemickou slučivost idejí a principů — a ne osob.

Rozumí se, že z téhož důvodu čekáme zřejmý nebo mlčelivý souhlas ostatních Modernistů — souhlas daný právě logikou idejí a myšlenek.

Odpověď p. F. V. Krejčímu na list ze 7. čísla brněnské Nivy

Konečně tedy! Vznik a význam mysteriesní kroniky „Pollice verso" je vysvětlen! Vysvětlen poloúředním alespoň dopisem p. Krejčího, t. č. premier-ministra „Rozhledů" brněnské „Nivy". Bohu díky! Nikdo z toho nemá větší radosti než já, kritik a vykladač ze řemesla. Bohu díky! To byl perný kus práce, a čest a sláva p. Krejčímu, že do něho kousl! Velkolepý výkon p. T. měl totiž jednu věc společnou s největšími výkony světové literatury: *temnost*. Ano, bylo to hluboké a temné, temnější snad než Dantův Nový život nebo Goethův Faust, a mnoho vykladačů a glosátorů ubrousilo si do tupa svá dravčí (= analytická) spářata na tomto balvaně.

Věděl jsem, že i osoby nejzasvěcenější jako p. Pelcl jsou v nejistotě o smyslu tohoto opusu. Není divu, genius, jak známo, nechává si rád svá tajemství pro sebe a ani nejbližší nevědí, co ukryl do své práce. Proto přijímal jsem s nedůvěřivou reservou výklady p. redaktora, do koho to vlastně bylo střeleno. Pan Pelcl sám *nedržel jednu výkladovou theorii*, naopak *postavil a pokácel* jich několik, než došel k té pravé — čemuž se zajisté nepodiví nikdo, kdo zná obtíže takové práce z otázky homérovské nebo dantovské. Jen příklady: mně psal, že kronika šla proti *politické* (jen té prý!) rubrice „Času" a „České stráže", prof. Masarykovi řekl zase, že proti *politice* (zase jen té) listů: *Vyšehrad*, Česká stráž a — — *Radikální listy!* („Čas" vyjmul zcela zřetelně.)

Opakuju: těmto interpretacím jsem nevěřil a to již proto, že šly proti *liteře a textu* díla; v kronice p. T. totiž výslovně je jmenováno i *umění a literatura*.

Byl jsem již polozoufalý, když vyšla „Niva" s famosními objevy a výklady p. Krejčího. Nevím sice, je-li výklad jeho *autentický* (mluví strašně ceremonářsky a opatrně, jako by prozrazoval státní tajemství [1] — výklad jeho má také zabíti *mne* — ale nicméně nezištně se raduju. Záhada rozluštěna, co na tom, že tě to bude stát třeba krk! Sláva důvtipu! Moriturus te salutat!

---

1 - „... domnívám se do stanoviska, s něhož jsou dnes vedeny Rozhledy, *na tolik* (aha!) býti zasvěcen (slyšte!), že se *mohu odvážiti* (jak bystré!) vysloviti domněnku, *která jest více než domněnkou* (pravá perla diplomatické obezřetnosti!), komu platilo ono „nostra culpa".

Tedy proti mně bylo namířeno „pollice verso".

Pan Krejčí zeširoka vykládá, jak je to možné.

Poslechněte si, zcela dobře.

Pan Pelcl smluvil prý s p. T. kroniku proti pěstování *osobních pikanterií* některých listů, ale jakož oba, p. P. i p. T., jsou bezohlední a transcendentní individualisté, duchové zapálení pro absolutní pravdu, jež zchvátila horlivost pro ni, „kteří se nedají terorisovat ani zprava ani zleva," musili obrátit plamenný meč i do vlastních řad, ach! i do vlastní minulosti. Jaký heroismus! Kdo ho dnes pochopí, kdo ocení! Pan T. s rekovným sebezapřením orteloval nejprve sebe, nějaké své mrtvé minulé zbujnické *já* a pak — mne. Já takový nadlidský heros, myslil si patrně, mám k tomu plné právo! Spálil moje polemiky s p. Šimáčkem o *volnost umělecké individuality v listě*[1], vyškubnul je z Rozhledů, rozhodil po větru do čtyř úhlů světa. A k tomu podle p. Krejčího měl naprosté právo. Boj můj s panem Šimáčkem byl prý „prostý osobní souboj", „gladiátorský zápas"; já sám jsem prý zradil svou posici krajního individualisty „vstoupiv" do N. doby, kde se *škrtá*, stav se „divadelním referentem" v téže Naší době, jež se se mnou diametrálně rozcházela v aféře slečny Pospíšilové[2]. Kdo prý může mít za zlé *dnešním* (pozor!) Rozhledům, že odvrhují *minulého* (pozor!) Šaldu!

Bravo, sofisto, dělal jste opravdu, co jste mohl! Čest zbraním! Tak tedy puntík za puntíkem:

1. Jak se díváte na moje polemiky s p. Šimáčkem, je mi lhostejno. Škrtají-li je Rozhledy ze své minulosti, bon — je mi také lhostejno. *Já jich neškrtám, já je držím.* Pohazujete-li je blátem „osobního boje" — také dobře: tak se dá pohodit všecko. Každá báseň je *příležitostná*, řekl známý pán, každý boj *osobní;* každý oheň horký, každý led studený. To je pravda a nic víc.

Můj boj s p. Šimáčkem byl boj *věcný*, boj *jadrný;* byl to boj o šetření *stylu uměleckého.* Význam stylu byl tu konkretně po prvé tak demonstrován jako u nás posud nikdy. Vy víte velmi dobře, oč tehdy běželo a dnes překrucujete thema sporu. Neběželo o to: neškrtat *vůbec*, jak píšete; běželo o to: neškrtat *styl, výraz slohový, obrazy básníků-umělců* a *jen těch.* Já zřejmě pověděl: *kdo nemá stylu, tomu se nemůže kazit* — bojuju za ty tři čtyři mladé lidi, kteří k němu pracovali a jimž byl otloukán. Tak je věc a ne jak ji figurujete dnes.

Může se škrtat v *novinářském článku?* Ano. Může ve *vědeckém pojednání?* Ano (netrpí-li tím jinak smysl a obsah). Forma novinářského článku nebo pojednání vědeckého má být jen *přesná, jasná, ekonomická.* Vědec (který je jen vědcem) nemá stylu, nemá obrazů — má jen logiku. Tu musí být vidět, proti té se nesmí hřešit a hřeší-li se, je nutno opravit.

Pan prof. Masaryk škrtá prý, jak píšete. Nevím, mně neškrtal. Ale má k tomu

[1 - Viz Kritické projevy 2, str. 335—357.]
[2 - Viz Kritické projevy 2, str. 176—182 a 188—189.]

jako redaktor *vědecké* revue (ne *beletristického* listu) plné právo, v jistých případech i *povinnost;* má povinnost upozorniti autora, kde je nejasný, nelogický, kde špatně demonstruje. Zde je možna *debata, průkaznost, oprava.* V *uměleckém básnickém stylu,* v novém *osobním obraze* — ne. Zde je jen náladová vůně duševní, kterou někdo chutná nebo nechutná, na které je jen její personálnost, odvážnost, zvláštnost.

2. Píšete, že jsem „vystoupil" z „Rozhledů" a „vstoupil" do „Naší doby" a p. dr. Roháček v doslově mluví dokonce již o „přeběhnutí".

To jsou *falešné fikce*, jež zde rozhodně vyvracím.

Já psal do „Rozhledů", právě jako jsem psal do „Lit. listů" nebo bych psal do jiného listu, jenž se nezavírá novému hnutí a novým snahám. Já psal do „Rozhledů" a *nebyl jsem pokrokář*, píšu do „N. doby" a *nejsem realista.* Píšu tam, kde mi dají místo. *„Vstoupení" do „N. doby" není v žádné logické vnitřní souvislosti s vystoupením z „Rozhledů".* Vy souběžně jste psal do obou listů a podobně mohl jsem činit již dříve i já. Psal-li jsem výlučně do „Rozhledů", má to tento jeden *pouze vnější* důvod: v „Rozhledech" stáli o moje práce; p. redaktor Pelcl žádal jich více, než jsem mohl napsat; *pro jiné listy nezbylo mi přirozeně látky ani času.* Přestal jsem psát do „Rozhl.", až když jsem vycítil, že moje práce nejsou tam tak vítány, jako byly druhdy. Prosil jsem o *pohostinství* p. prof. Masaryka v „Naší době" a on mi ho popřál právě jako *pohostinství.* „Chtěl jsem mít dříve *jednotný list,*" řekl mi, tuším, doslova, „dnes vidím, že to není možné; dnes již mám v „Naší době" práce, jež bych nepodepsal."

Prosím tedy p. Krejčího, aby byl zcela beze strachu o moji individualitu v Naší době. Prosím, aby byl přesvědčen, že bych ji projevil v jiném listě nebo konečně v samostatné knížce, kdyby pohostinství N. doby mi bylo odňato. Myslím, že mi může tu laskavost prokázat tím spíše, že já neprojevoval jsem bázeň o *jeho* individualitu ani *v situaci daleko kritičtější:* když totiž v létě a na podzim 1895 psal p. Krejčí články a kritiky literární — *do Nár. listů — do těchže Nár. listů, jež stály zásadně proti mladému hnutí, do těchže Nár. listů, do nichž nejednou p. Krejčí v Rozhledech bil a pro jejichž literární přílohu měly Rozhledy* (a to právem) *jen opovržení.* Tenkráte bylo mnoho dobrých lidí pobouřeno a z četných stran projevovány důvodné pochyby, „vejde-li se plná individualita" p. Krejčího do Národních listů. Já tenkrát zůstal však zcela klidný a beze strachu o individualitu p. Krejčího, snad proto, že soudím, že styl a individualita dá se kazit jen tomu — kdo ji má.

3. Z téhož důvodu je nesprávné tvrzení p. Krejčího, že jsem „divadelním referentem" Naší doby. Nejsem; s prof. Masarykem jsme ujednali, že nebude v N. době *stálého referátu* o divadle, pouze *od případu k případu o větší, myšlénkově a literárně obsažnější hře.* Poměr můj k N. době je *volný*, opakuju; nechtěl bych tam ani pevného referátu *divadelního* — již proto, *„abych nepohoršoval maličkých"*, jak ukazuje taktika p. Krejčího, jenž po mně hází aférou sl. Pospíšilovy. To je efekt *pro druhou galerii*, p. Krejčí! Či žádáte snad, aby spolupracovník — jenž dbá individuality — měl se svým redaktorem nejen stejné názory filosofické, společenské,

literární — ale aby se jim oběma stejně líbily ta a ona herečka, ten a onen límec — aby měli stejný vkus v kravatách a stejně vyšité šátky? A to rozumíte individualismu, to jste podepsal v České Moderně: „individualita nade vše", to chcete tamže „rozbít lenivost tupé, netečné přilnavosti, všecku tu pohodlnou zbabělost?" Vám vrcholem individualismu jsou patrně dvě cihly v jedné peci.

4. Píšete mnoho o principielních rozdílech mezi mnou a p. prof. Masarykem. Nepatří to sice k thematu a nemá to významu pro naši při. Nemusil bych se o tom šířit. Ale bolí mne, že Vy, jenž si hrajete na filosofického a literárního kritika, můžete tak žalostně nefilosoficky psát. Jsem prý *individualista*, p. prof. Masaryk *sociál*, v úvaze o „Naši krisi" *překonal* nebo *zapřel* prý jsem svůj individualism a aristokratismus. Jak žalostné a nepravdivé!

Mezi individualismem a socialismem *není ani* té propasti, kterou vidíte vy: ta propast existuje jen *v mozcích slovíčkářů* a dnes je již stydno, kdy tolikrát byla odbavena, znova a znova jí hypnotisovat (jiného to nic není) lidi. *Individualista není sobec (egoista)*, individualista, co chce pro sebe, chce stejně *pro jiné*. Jsem aristokrat, chci jím být, ale to znamená mi: chci aby *všichni lidé* povznesli se a vychovali se na ně tuhou *sebekázní osobní*. Věřím jen, že pokrok neuskuteční se *hromadami*, nýbrž *jedinci, každým jedincem*. To není spor o *cíl*, to je spor *o cestu, o methodu*, jak jej realisovat.

A já právě jako *individualista* přijal knihu p. Masarykovu a *zcela zřetelně s toho hlediska* ji přijal: Prof. Masaryk nechce *abstraktního* vlastenectví, rozčilení mas — on chce lásku bližního a tož *určitého* mně *nejbližšího* a *nejznámějšího* bližního. On čeká úspěchu od *sebeopravy* každého z nás, každého jedince: *já, ty, on*, každý z nás musí se opravit a jako člověk opravit. To je můj individualismus; kniha Masarykova mi jen jasněji, určitěji, *soustavně* pověděla, co jsem cítil před ní a vyslovoval i porůznu a zlomkovitě. Kniha Masarykova hlásá *humanitu* — ale to není *falešná tolerance materialistického XVIII. stol.*, kterou čpí kronika p. T. v Rozhl. a Váš list v Nivě — to není *sentimentalita* — to je *duchový boj a zápas, stálý boj a stálá práce na sobě i o sebe*. To je *pravý, skutečný duch evangelia*, které není knihou *sentimentální*, ale *bojovnou, zapálenou, rozhorlenou, krajní a určitou*. Prof. Masaryk bojuje s *diletantismem* — který je vaše falešná tolerance a váš falešný liberalismus — on žádá rozhodnost, určitost, plnost — *pevně vyhráněný bojovný tvar* — ne mdlobu a šero dřímoty. To je ústřední problém jeho knihy, ten je mi blízký, ten jsem přijal, to je můj *individualismus*.[1] Nebylo u mne ani *zapření* ani *překonání*, bylo jen *úplné vyjasnění a pochopení*.

5. Ne já jsem se změnil, ale *Rozhledy se změnily, vy jste se změnil*. Není otázka, co p. T. *chtěl* psát nebo *nechtěl* psát (snad to jasně neví sám), fakt je, co *napsal*. A co napsal, dosvědčí vám všichni lidé, kdo se o ty věci zajímají, dosvědčí vám

1 - V Rozhledech 1895, článek „Těžká kniha". Předtím již v úvaze „K otázce dekadence" (č. 7 a 8) problém individualismu stejně jsem pojímal. [Viz Kritické projevy 2, str. 267—301 a 206—222.]

„Lumír", který kroniku p. T. otisknul, dosvědčí „*Světozor*", který v ní vidí *obrat ve směru*, obrat *v pojímání kritiky, obrat zásadní*.[1] To je mně rozhodné, s tím počítám.

Rozhledy zapřely starší zásady kritické, zásady, v nichž byly dříve vedeny a jež *byly recipovány a kodifikovány* v České Moderně. První artikl její mluví o *bezohlednosti* v kritice, mluví *o recepci všech bojů kritických*. Doslova tak: „Chceme v kritice to, zač jsme *bojovali* a *co jsme si vybojovali:* míti své přesvědčení, volnost slova, *bezohlednost*." A výše mluví se s exaltací „o nejprudším a nejvášnivějším boji, jaký česká literatura vykazuje." *To je zcela zřejmá recepce a sankce vší minulosti každého podepisatele.*

A dnes po šesti měsících píší se sentimentální kroniky, škrtá se z listu práce a boj o *umělecký princip* jednoho z členů Moderny odvrhuje se jako balast a člověk ten stigmatisuje se jako gladiátor — jiným druhem! Dnes druhové, kteří podepsali s ním a vedle něho, lidé kteří o jeho podpis *stáli*, dnes titéž lidé *pohazují jej blátem terorismu!*

A k tomu se má klidně přihlížet?

Ne já zradil Modernu, ale *Vy, pp. Pelcl* a *Třebický*, kteří jste ji patrně pokládali za reklamní plakát do prvního čísla, který se nalepí na rohy a za týden bez obtíží smyje hadrem každé služky.

Vy jste ji zapřeli, docela *slovně, hmatavě*, jak pochopí každý duševní slepec, kdo přečte si manifest Moderny a nynější kroniku p. T. a Váš list Nivě.

Tedy mlčet jsem měl?

Proč?

Z vděčnosti alespoň, jak řekly plnými ústy *Rad. listy* a obaleně p. Krejčí v Nivě.

Jaký zlý člověk ten Šalda! Pelcl se za něho exponuje, do všelijakých pochybných dobrodružství se spustí, tiskne mu — horribile dictu — všelijaké jeho, velmi málo gustirované názory a myšlénky a nyní ten člověk — nevděčník — podepíše proti němu a Rozhledům ohražení!

Neslýchaná nevděčnost!

Tak se chovají ti mladí lidé ke svému dobrodinci, který tak heroicky jim opatřil list, který jen „s největším napětím sil a prostředků" . . . atd. — zcela jako v tklivém provolání, jež má hýbat a táhnout, jak zní fráze.

Zajímavé a dvojnásob zajímavé, že píše tak *literát*. Tu je kus naší české — *sociální otázky literární*.

Člověk bez jména, bez literární tvořivosti, bez konexí literárních založí ve venkovském městě několikalístkový měsíčník.

1 - Nebyla-li tato interpretace p. Šimáčkova správna, byla-li skutečně kronika p. T. bezhlavým a nepochopitelným nedopatřením, měly *Rozhledy zaslati p. Šimáčkovi vysvětlení* a žádati jej za *odvolání jeho domněnek*. To se však nestalo, nýbrž hleděla se celá věc — až když se pochopilo, že neprojde bez odporu nás ostatních — zakřidovat nesprávným a nejapným *obmezováním* jí na — politiku.

Kdo mu jej vyplní?

Staré uznané kapacity snad slíbí, ale nepošlou. Co zbývá? *Je nucen přímo* ohlížet se po schopnějších mladších silách, je *nucen* dát list pod vliv *mladých*. Snad to učiní dobrovolně, snad se zálibou, snad veden obchodním čichem; chápe, že listů starého směru je plno, že se dusí vzájemně, že v obecenstvu je půda pro nové proudy a zájem pro nové otázky.

Tak jsem se dostal hned do prvního ročníku Rozhledů a psal tam odtud pravidelně (zvláště od 3. ročníku).

Pan redaktor tisknul ode mne snad všelicos, co by leckde neotiskli. (Nepravím: *nikde*. Já po celou tu dobu, kdy jsem psal do Rozhledů, měl *k disposici Liter. listy*, jichž p. redaktor mnoho se dožadoval mých prací a tisknul všecko zcela volně.) Ale p. Pelcl činil tak *dobrovolně*, poněvadž prohlašoval vždy, že je *přesvědčen* mým článkem, že s ním *souhlasí;* článků mých sám se dožadoval, a když několikráte jsem chtěl opustit Rozhledy, vždy mne *zadržel*.

Taková je tedy situace.

Příspěvky mé do Rozhledů mohly býti takové či makové — jisto je, že z nich učinily, pomáhaly učinit to, co jsou, že jim zjednaly tradici, význam, barvu, pozornost v obecenstvu. A stejně bylo s ostatními mými kolegy — secesionisty.

A nyní, když z listu něco je, když loď je obrněna, *změní* redaktor *směr*, uhne o takový a takový stupeň. Opovažte se nyní něco namítat: jak? on, redaktor, majetník nemá práva s listem si dělat, co chce? Vždyť je to *jeho list*. Všecko může dělat: i shodit nebo dát shodit vás s lodi a předtím třeba dát natřít kolomazí.

Nevděčníci, vy tak?! Vy chcete protestovat proti listu, i když *vás zrazuje*, váš směr, názor, snahy, práci?

Nevděčníci! Svůj papír vám dal k disposici a ještě vám zaplatil tolik a tolik stříbra a mědi. Jste odbyti přece, rozumíte? Že vy jste dali do listu nejlepší, co jste měli, svůj mozek, svou krev a své srdce, že jste *svou prací dobyli* listu na burse duševní *ten kurs*, jaký nyní má a že redaktor může nyní s tím kursem dělat, co chce, postavit se i proti vám — co je komu do toho?

„Vyplatil jsem vám přece mzdu — jděte tedy."

Já se dívám zcela jinak na heroismus p. Pelclův. *Já v něm žádného heroa naší moderní myšlénky nevidím.*

Heroismus, skutečný heroismus bych viděl v tom, kdyby někdo *dobře situovaný list*, list zakořeněný v obecenstvu, list *starý* (jako „Květy" nebo „Světozor" a p.) dal otevřeně, zásadně a s plným důrazem do služeb moderních idejí. Ten by riskoval existenci listu. *Ale p. Pelcl neměl čeho ztratit. Proto mi není heros, proto je mi nejvýše obezřetný a bystrý — podnikatel!*

Ještě slovo o pathetických pointách vašeho listu.

Vypravujete patrně hrůzostrašnou pohádku duševním a literárním dětem, starým, hodným a hloupým vlasteneckým dětem — tam, kde líčíte s takovým černým

uměním ty zakrvácené teroristy, tu otrávenou rozjívenou mládež, ty loupežníky „až po zuby ozbrojené nevraživostí a smrtícími zbraněmi kritiky", „věčně rozdrážděné a navzájem se bodající", plazící se tmavými hlubokými lesy Nenávisti.

Bravo! Povedlo se vám znamenitě. Umíte to lépe než nejstarší a nejzasloužilejší národní pedagogové. Jak vy umíte pouštět bubáky! A jaký beletristický talent! Ten nenechte ležet. To je skoro Maeterlinck.

Všecko pěkné, ale spletl jste si role.

Tam do toho lesa a do té tmy nepatříme *my*. Tam patří *toleranti, sentimentálové a diletanti, Vy a Váš kroužek*. „Diletantům se nejlépe sedí ve tmě; ach, jak krásně se jim to sedí ve tmě a za žádnou cenu nechtějí ze tmy na světlo," napsal již Hercen.

Ne — nám patří *plné polední slunce*, slunce *rozhodné a tvrdé, které ostře vykrajuje každou hranu*. My nejsme ozbrojeni ani hněvem ani nevraživostí ani záštím — jen klidem, veselým, jasným klidem a *smíchem*, vítězným a širým smíchem, jak vidíte. V naší t. zv. „*nenávisti*" (užili jsme toho slova, že není jiného vhodnějšího) je více *slunce, více života a tvůrčí síly* než ve vaší „lásce", než ve vaší „caritě", která se dá přeložit pochopitelně a hmatavě: „člověče, nerozehřej se, nerozpal se, nepřipal se; dej všemu pokoj, vyjdi se vším, smiř se se vším." Jen člověk, který umí silně a poctivě nenávidět, umí také silně milovat. Jinak je studený, lhostejný *diletant; nemiluje, jen koketuje;* nedovede *nenávidět*, dovede jen procítit *zášti a zlobu. Jeho láska nehřeje, jeho hněv nestudí*. Ale o tom dost. Mně je jen trapno, že vy, který jste četl Nietzscheho a dokonce o něm přednášel, dovedete tak nepochopit lásku i nenávist, *tak filosoficky jich zlepochopit*. Názor, který tu rozvíjíte, je opravdu názor dítěte, jež věří v čerta a tak po komicku názorně: s jazykem, rohy i chlupy. Ale možná, že je to jen zase Vaše pedagogická methoda: pouštět bubáky, a že se přetvařujete. —

Konec je právě zase takový efekt pro poslední galerie. Bijete se do prsou, až to duní, mluvíte o „svatém zápalu mladosti", s jakým prý jste bojoval pro Modernu a teď prý z toho všeho — taková čertovská stvůra.

Jaká póza!

Nezneužívejte tak velikých slov jako „umění", „pravda", „zápal mládí" etc. Nesluší vám to. Každý, kdo vás zná, ví, že jste velmi *střízlivý, rozumný a opatrný pán*. Takové *justemilieu* čili *zlaté středocestí*. A celé předešlé, neobyčejně opatrnické partie tohoto listu vyvracejí ten pathos, jenž se tváří, jako by byl nadšený. Víte, kolik máte takových opatrnických, obmezujících a drobivých spoječek ve svém listě? Takových: jest *sice* pravda, *avšak* také... *nicméně*... *byť by i*... *ovšem*... *možná že*... a podobné havěti. Napočetl jsem jich několik tuctů. A proto selhal, *musel* selhat ten efekt o „svatém zápalu mladosti". Tak nemluví „svatý zápal mladosti" — tak mluví střízlivý a opatrný — diplomat.